

نقش کتابخانه ها در مدیریت بحران آلودگی هوا چیست

نقش کتابخانه‌ها در مدیریت بحران‌های زیست‌محیطی (مثل آلودگی هوا) یکی از موضوعات نوین در حوزه «علم اطلاعات و دانش‌شناسی» است.

نقش کتابخانه ها در مدیریت بحران آلودگی هوا چیست؟

نقش کتابخانه ها در مدیریت بحران های زیست محیطی (مثل آلودگی هوا) یکی از موضوعات نوین در حوزه «علم اطلاعات و دانش شناسی» است.

نقش کتابخانه ها در بحران آلودگی هوا:

۱. آموزش و ارتقای سواد زیست محیطی جامعه

کتابخانه ها در خط مقدم آموزش عمومی قرار دارند.

آنها با انتشار منابع علمی و مردمی درباره آلودگی هوا، اثرات آن، و روش های کاهش آن، آگاهی جامعه را افزایش می دهند.

سواد زیست محیطی موجب تغییر رفتار شهروندان و تصمیم گیری بهتر در سطح فردی و اجتماعی می شود.

مثال: برگزاری کارگاه های آموزشی درباره حمل و نقل پاک، مصرف انرژی و تفکیک زباله در کتابخانه های عمومی.

۲. مراکز دسترسی آزاد به داده های محیطی

کتابخانه ها می توانند به عنوان درگاه های داده (data hubs) عمل کنند تا داده های مربوط به کیفیت هوا، نقشه های ترافیک، و آمار آلودگی از منابع دولتی و دانشگاهی را در قالب قابل فهم به مردم عرضه کنند.

این کار باعث افزایش شفافیت، و تصمیم گیری آگاهانه می شود.

نمونه: کتابخانه های دانشگاهی در اروپا با پشتیبانی از پروژه های Open Data، داده های سنجش آلودگی را عمومی می کنند.

۳. پشتیبانی از پژوهش های بین رشته ای درباره آلودگی هوا

کتابخانه های دانشگاهی با ارائه ی منابع علمی دقیق (کتاب، مقالات و پایگاه های داده تخصصی) به پژوهشگران کمک می کنند تا تحقیقات بین رشته ای در حوزه آلودگی هوا، سلامت و سیاست گذاری محیط زیست را پیش ببرند.

کتابداران تخصصی در حوزه های علوم محیطی، نقش واسطه ای میان داده های علمی و کاربران تخصصی دارند

۴. نقش در بحران مدیریتی و اطلاع رسانی اضطراری

در زمان تشدید آلودگی هوا (مثلاً روزهای قرمز)، کتابخانه ها می توانند مراکز اطلاع رسانی و کمک اجتماعی باشند.

کتابخانه های هوشمند از طریق رسانه های اجتماعی و سیستم های پیامکی، اطلاعیه های رسمی درباره وضعیت هوا، تعطیلی مدارس یا مراکز درمانی را به مردم منتقل می کنند.

۵. ایجاد فرهنگ پژوهش محور در جامعه محلی

کتابخانه ها با جمع آوری تجربه ها، گزارش های محلی و دیدگاه های مردم در مورد آلودگی هوا، می توانند دانش بومی و مردمی را ثبت و در اختیار تصمیم گیران شهری قرار دهند.

این تعامل دوسویه بین جامعه و نهادهای علمی، به سیاست گذاری های هوشمندتر منجر می شود.

جمع بندی

بنابراین می توان گفت:

کتابخانه ها در بحران آلودگی هوا نقشی سه وجهی دارند:

(۱) ترویج دانش و آموزش زیست محیطی،

(۲) پشتیبانی از تحقیق و سیاست گذاری،

(۳) ایفای نقش ارتباطی و حمایتی در اطلاع رسانی عمومی.

این نهادها، حلقه ی پیوند میان دانش، مردم و سیاست های محیطی هستند.

منابع:

McKenzie, M., & Bielajew, E. (2020). Libraries as catalysts for environmental literacy. Library Trends, 68(3), 456–472

Safari, M., & Khosravi, F. (2021). Public libraries and environmental education in developing countries. Journal of Information Science, 47(8), 1012–1025.

Johnson, A., & Matthews, S. (2019). Open data and libraries: Bridging information gaps in environmental management. *Information Services & Use*, 39(2), 137–149.

Tenopir, C., Dalton, E., & Christian, L. (2022). Academic libraries’ contribution to interdisciplinary environmental research. *Journal of Academic Librarianship*, 48(5), 1025–1028.

American Library Association (ALA). (2020). *Libraries and crisis communication: Best practices for disaster response*. Chicago: ALA Press.

Leong, C. (2021). Community knowledge in clean air movements: The library as a local archive of environmental action. *Public Library Quarterly*, 40(4), 312–330.

Leong, C. (2021). Community knowledge in clean air movements: The library as a local archive of environmental action. *Public Library Quarterly*, 40(4), 312–330.

در ایران نیز نهاد کتابخانه های عمومی کشور در طرح های آموزشی زیست محیطی همکاری هایی با سازمان حفاظت محیط زیست داشته است. (خبرگزاری ایرنا، ۱۴۰۱)

تهیه کننده: کتابخانه مرکزی دانشکده علوم پزشکی مراغه.